

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola

Etikai Szabályzata

Készítette: A Tan Kapuja Buddhista Főiskola Etikai Szabályzata alapján A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola

„Aki életet öl,
hazugságot szól,
elveszi, ami nem az övé,
más felesége után koslat,
vagy erős, részegítő italokat iszik,
az az ember önnön gyökereit ássa ki.”
(*Dhammapada*, 18. 246–247. vers, fordította Fórizs László)

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola egyházi fenntartású köznevelési intézmény, melynek nevében és *Küldetésnyilatkozatában* is meghatározott célja, hogy „*a Buddha tanításának kapuját az érdeklődők előtt kitarja. Ez a Tanítás átadásában és annak megvalósításában nyilvánul meg. (...) Hűen a buddhizmus két és fél évezredes gyakorlatához, az élő Tanítást a jelen kor körülményei között (hely, kor, kultúra, nyelv, alkat) valósítjuk meg.*”

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium és Általános Iskola pedagógusaiként, tanulóiként és alkalmazottjaiként ez a megvalósítás a buddhista értékek és elvek szerinti hozzáállást, megfelelő törekvést, helyes beszédet, viselkedést és életmódot is jelenti, amely a vonatkozó magyar törvényekkel teljes összhangban van. A Buddhának a *Dhammapada* idézett soraiban oly tömören és költőien megfogalmazott tanítása szellemében az alábbiakban ahhoz szeretnénk segítséget nyújtani, hogy gyökereink ebben a világban is sértetlenek maradjanak. Etikai szabályzatunk elsősorban ajánlás mindazoknak, akik bizalmat és érdeklődést éreznek ez iránt a tanítás iránt, legyenek akár kezdők, akár haladók ezen az úton.

A Fenntartó nem várja el tagjaitól és intézményei dolgozóitól, sem tanulóitól, hogy buddhista gyakorlók legyenek – bár ezt határozottan szerencsésnek tartja –, de természetesen, lévén egyházi intézmény, nyitottságot, érdeklődést és tiszteletet vár el a Buddha tanításai, annak vitathatatlan értékei iránt. Ebben a tanításban megtalálja a helyét mindaz, ami szép, jó és igaz, és harmonikusan kapcsolódik össze. Ez egyben azt jelenti, hogy a Háromszoros menedékben foglaltak, tehát a Buddha, a Dhamma, valamint a Szangha jelképei, szimbólumai felé is tisztelettel fordulunk, azokhoz nyitott érdeklődéssel közelítünk.

A nemzeti köznevelési törvény pedagógusok, tanulók és alkalmazottak tekintetében egyaránt kötelezően előírja egymás emberi méltóságának tiszteletben tartását.¹ Az emberi méltóság a magyar és az európai jogban minden személyiségi jog anyajoga, az emberi lény tiszteletben tartásának elve, amit a Buddha kifejezetten a világi tanítványoknak szóló tanításként, mindannyiunknak adott nagyszerű ajándékként, az Öt Fogadalom formájában fogalmazott meg (*Snp 2.14 Dhammika-szutta*, *AN 8.39 Abhiszanda-szutta*).

¹ A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 46. §-ának (1)g)- (2)-(6).g) bekezdése és 63.§ (1.a) és 72.§ (1) bekezdésének c) pontja.

Az alábbi elvek **lehetőséget** adnak a személyes és a közösségi értékek elmélyítésére és megvalósítására. Céljuk nem valamilyen külső viselkedési forma kikényszerítése, hanem megfelelő ismeretből, mély belátásból és belső meggyőződésből fakadó megvalósításra ösztönzés. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy az etikai javaslatok egyben elősegítik a viselkedés természetes eleganciájának kialakulását is. Testhelyzetünk és testtartásunk mindennél beszédesebb bizonyítéka érdeklődésünknek és figyelmünknek, odaadásunknak választott tárgyunk iránt.

Az öt fogadalom felsorolásakor – a legkorábbi ősök iránti tiszteletből – a fogadalom szövegének páli nyelvű szövege és szanszkrit nyelvű megnevezése - azok magyar fordításával együtt -, vezeti be a kerülendő, ajánlott és gyakorlandó teendők felsorolását.

1. Fogadom, hogy tartózkodni fogok az élet kioltásától.

Ahinszá: az élet tiszteletben tartása.

Kerülendő

Az emberi lény és minden más érző lény joga, hogy testi valójában sértetlenül éljen. Buddhistaaként ebben az életben az a célunk, hogy tetteinkkel, szavainkkal és gondolatainkkal szántsándékkal ne ártsunk (*ahinszá*) másoknak, ideértve az embereket és más érző lényeket is.

Ajánlott

Az élet tiszteletben tartása – a legszentebb és legtagabb értelemben – annak védelmét, megóvását, ápolását, az élet fenntartását, adását és teremtését is magában foglalja. Ezért tartózkodunk tőle és elfogadhatatlannak tartjuk az emberölést, a testi sértést, a kényszerítést, a párkapcsolati erőszakot, a zaklatást és a személy elleni erőszak² minden fajtáját, valamint az állatok kínzását.³ Igyekszünk hozzájárulni, hogy az emberi létet és az emberiség létét, számtalan helyen és formában kialakult nyelvét és kultúráját megóvjuk. Fontosnak tartjuk, hogy megóvjuk, védjük, gondozzuk a kisebb közösségek létét is, mint amilyen a nép, a nemzet, a közösség vagy a család. Fontosnak tartjuk, hogy megóvjuk embertársaink és saját magunk

² A Büntető Törvénykönyvről szóló évi törvény (Btk.) 459. § (1) bek. 26. pont: személy elleni erőszakos bűncselekmény: a) a néptárs [142. § (1) bekezdés], az emberiség elleni bűncselekmény [143. § (1) bekezdés], az apartheid [144. § (1)–(3) bekezdés], b) a hadikövet elleni erőszak (148. §), a védett személyek elleni erőszak [149. § (1)–(2) és (4) bekezdés], az egyéb háborús bűntett (158. §), c) az emberölés [160. § (1)–(3) és (5) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (3)–(6) és (8) bekezdés], d) az emberrablás [190. § (1)–(4) bekezdés], az emberkereskedelem [192. § (1)–(6) bekezdés], a kényszerszolgálat (193. §), a személyi szabadság megsértése (194. §), a kényszerítés (195. §), e) a szexuális kényszerítés (196. §), a szexuális erőszak [197. § (1)–(4) bekezdés], f) a lelkiismeret és vallásszabadság megsértése (215. §), a közösség tagja elleni erőszak [216. § (2)–(3) bekezdés], az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése (217. §), g) az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [254. § (1) bekezdés], a lázadás [256. § (1)–(2) bekezdés], h) a bántalmazás hivatalos eljárásban [301. § (1)–(2) bekezdés], a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában [302. § (1)–(2) bekezdés], a kényszerszolgálat [303. § (1)–(2) bekezdés], a jogellenes fogvatartás (304. §), i) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)–(3) és (5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés], j) a terrorcselekmény [314. § (1)–(2) bekezdés], a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)–(2) bekezdés], k) a rablás [365. § (1)–(4) bekezdés], a zsarolás (367. §), az önbíráskodás [368. § (1)–(2) bekezdés], l) a zendülés minősített esetei [442. § (2)–(6) bekezdés] és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak [445. §].

³ Btk. 244. §

életét. Tiszteletben tartjuk és igyekszünk megóvni minden élőlény életét, és igyekszünk megóvni az élőlényekkel szerves kapcsolatban lévő természetet, a növényvilágot és a hegyeket, völgyeket, folyókat, tengereket, élő és élettelen környezetünket. Feladatunknak tekintjük védeni, teremteni, fenntartani és megóvni a világban az összhangot, a harmóniát és a szabadságot.

Gyakorlandó

Az **ahinszá** valódi jelentése nemcsak az, hogy nem ártunk annak, ami él, hanem hogy kerüljük az ártó szándékot, és megtanuljuk kezelni a bennünk lévő haragot és gyűlöletet. Ide tartozik az egyensúly elve, ahol elsőként meg kell tanulnunk, hogyan ne ártsunk magunknak, hogyan teremtünk magunkban egyensúlyt, hogy azt később egyre táguló körökben ki tudjuk terjeszteni a környezetünkre.

2. Fogadom, hogy nem veszem el azt, amit nem nekem szántak.

Asztéja: a javak tiszteletben tartása.

Kerülendő

Az a fogadalmunk, hogy nem vesszük el, amit nem nekünk szántak, több annál, mint hogy tartózkodunk a rablás, a lopás, a kifosztás, a zsarolás, rongálás, illetve vagyon elleni erőszakos vagy a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményének⁴ elkövetésétől, azt is jelenti, hogy mások tulajdonát nem háborgatjuk, és nem élünk vissza annak használatával.

Ajánlott

Ennek a fogadalomnak a célja minden egyes emberi lény életéhez szükséges anyagi szükségletek kielégítésére szolgáló javak tiszteletben tartása, és ennek révén az egész közösség védelme. Buddhistaként arra törekszünk, hogy a közösséget a legszentebb és legtágabb értelemben tiszteletben tartsuk, igyekszünk óvni és megvédeni a másik embert, a társas létet, a közösség dolgait. Tiszteletben tartjuk a másik ember tulajdonságait, véleményét, viszonyait és szabadságát. Törekszünk nem megfosztani lehetőségeitől, nem korlátozni szabadságát. Nem kívánjuk elvenni mások hitét, világnézetét, tulajdonát és bizalmában nem akarjuk megrendíteni. Igyekszünk, hogy ne alkalmazzunk fenyegetést, megfélemlítést, retorziót senkivel szemben. Nem kívánunk más emberi lényt tetteiben megakadályozni (amennyiben azzal más vagy a maga életét nem sérti, veszélyezteti), változásra, cselekvésre kényszeríteni, befolyásolni képességeit, véleményét, manipulálni valamire, beavatkozni viszonyaiba. Nem kívánjuk kihasználni valamire, rovására előnyt szerezni. Fontosnak tartjuk a kölcsönösséget, a kölcsönös adást, a másik ember figyelembevételét. Tiszteletben tartjuk az egyforma jogokat az élethez, a szabadsághoz, a véleményhez, szemlélethez. Tartózkodunk a közösséget romboló deviáns viselkedéstől, törekszünk a stabilizációra. Tiszteljük a társas létet, a hagyományt, a társadalmi létet. Az Egyház és intézményeinek helyiségeit, eszközeit gondosan, rendeltetésszerűen használjuk és őrizzük meg, biztosítjuk a közösség minden tagjának az azokhoz való egyenlő hozzáférést.

⁴ Btk. XXXV, XXXVI. és XXXVII. fejezet.

Gyakorlandó

A második fogadalom, az **asztéja**, ha belső nézőpontból nézzük, a bennünk lévő bírvágy megismerését és kezelését célozza. Ide tartozik a szükséges és elégséges tanítása, melynek révén elfogadjuk életünköt, amit ad, és felismerjük, hogy mennyi fölösleges dologra is vágyunk. Ez a kulcsa az elégedettség megvalósításának.

3. Fogadom, hogy tanítványhoz méltó életet élek és kerülöm a szélsőségeket.

Brahmacsarja: törekvés a tanítványhoz méltó, szélsőségektől mentes életre.

Kerülendő

Ahogy a mottóul választott Dhammapada idézet is tartalmazza, az erkölcstelen élettől való tartózkodás fogadalma az emberi méltóságnak a kapcsolatok keretében történő tiszteletben tartására ad bölcs útmutatást és segítséget. Nem vagyunk ugyanis rabszolgaként, döntési lehetőségek nélkül alávetve a vágyainknak. Elfogadhatatlannak tartunk mindenfajta erőszakot, hatalommal vagy pozícióval visszaélést és kényszerítést, hátrányos megkülönböztetést, a gyermekek bántalmazását, kizsákmányolását.⁵

Ajánlott

Törekszünk arra, hogy emberi kapcsolatainkat csak felelősséggel, partnereink emberi méltóságát, korát és szabadságát, illetve saját és partnereink elkötelezettségét tiszteletben tartva létesítsünk. Célunk és törekvésünk az emberi kapcsolatokban a legszentebb és legtágabb értelemben vett megismerés, melyet tiszteletben tartunk. Fontosnak tartjuk a megismerést, a törekvést, a tanulást, az ember világhoz való viszonyának és lehetőségeinek kutatását, elkötelezettséget a kutatáshoz, az önépítkezést, és az önátalakításra való irányultságot. Igyekezünk megvalósítani a tanítványi hozzáállást a világhoz. Törekszünk a megismerésre, az önmegismerésre, az önátalakításra, önmérsékletre, a középút gyakorlására, amely a mértékletességben valósul meg. Igyekezünk minden helyzetet és alkalmat a megismerésre és a tanulásra használni, mindenben és mindenkiiben az értékeset és az értéket megtalálni. Tiszteletben tartjuk és elfogadjuk az emberi szellemiséget, a szellemi kultúrát, a szellemi hagyományt. Fontos számunkra, hogy tudjunk elfogadni és követni egy eszmét, egy világszemléletet, egy ideológiát, a követett eszméhez tartozó közösséghez tartozunk, mestereitől tanulunk, hozzájárulunk az eszme kutatásához, építéséhez, továbbfejlesztéséhez, alkalmazásához.

Gyakorlandó

Szemlélődve saját tudatunk felett eltávolodhatunk a szélsőségektől, megfigyelhetjük az igát, amit létrehoznak, ugyanakkor felismerhetjük mulandó voltukat és ürességüket. Vállalhatjuk a felelősséget létezésünkért, tartózkodhatunk attól, hogy élvezetek hajszolásába másokat bevonjunk, vagy éppen saját testünket használjuk ki. A harmadik fogadalom, a brahmacsarja, továbbá a szélsőséges életmód feladását célozza, mely valójában mindig a másokkal való versengésből, a féltékenységgel hajlamából fakad. Ennek kezelése a belső harmónia megvalósítása révén lehetséges, ennek révén életünk is rendezetté válik

⁵ Btk. XIX. fejezet a szexuális kényszerítés (196. §), a szexuális erőszak [197.§]

4. Fogadom, hogy csak igazat szólok, és nem rágalmazok.

Szatja: az igazságban való lét.

Ez a fogadalom a helyes beszédre való törekvés, magában foglalja a helytelen beszédétől, a hazugságoktól, illetve mások megtévesztésétől, becsapásától, a bizalmukkal való visszaéléstől, hamisítástól, plágiumtól, a rágalmazástól,⁶ durvaságtól és becsületsértéstől,⁷ illetve a fölösleges és semmitmondó fecsegéstől való tartózkodást.

Ajánlott

Magában foglalja azt is, hogy szándékunkban áll igazat mondani és vállalni a felelősséget szavainkért, hogy egyéni életünket az igazságnak rendeljük alá. Ezzel megszüntetjük azt a magunk által létrehozott kettősséget az életünkben, ami saját magunk és mások tisztánlátását egyformán a legjobban akadályozza. Megtiszteljük magunkat és másokat is azzal, hogy a legszentebb és legtágabb értelemben tiszteletben tartjuk az igazságot, melynek megfelelően élünk és cselekszünk. Törekszünk arra, hogy életvitelünkben és önkifejezésünkben érvényesüljön az igazsághoz való ragaszkodás, az igazságnak való megfelelés, hogy annak megfelelően fejezzük ki magunkat, közöljük mondanivalónkat. Érvényes elveinket juttassuk kifejeződésre, elveinknek megfelelően beszéljünk és cselekedjünk. A valóságot, a tényeket ne ferdítsük és ne fedjük el. Igyekezünk őszintének és beismerőnek lenni magunkhoz, magunkat adni mások számára, őszintének lenni másokhoz. Törekszünk arra, hogy magunkat ne csapjuk be, ne ferdítsük el, ne túlozzuk el, ne tévesszük meg, ne alkossunk magunkról hamis képet. Törekszünk az őszintétlenségből és az ügyeskedésből származó előnyről való lemondásra. Igyekezünk a valóságot és igazságot összhangban tartani.

Gyakorlandó

A satja nem azt jelenti, hogy kíméletlenül mindig megmondjuk az igazat, mert ez lehet ártó is, hanem kezeljük az igazságot, főleg a saját igazságérzetünket. Látszólag mindenkinek megvan a maga igazsága, ám a hétköznapi igazság nagyon viszonylagos, mindig egy nézőpont függvénye. A Tan igazsága efölött áll, a valóságnak megfelelően látja és érti meg a dolgokat. Ezen fogadalom valójában a bennünk lévő gőgről szól, melyből egyenesen fakad, hogy képtelenek vagyunk magunkkal és másokkal szemben őszinték lenni, nemcsak úgy gondoljuk, hogy tudjuk az igazságot, hanem úgy, hogy jobban tudjuk azt másoknál. Ha képesek vagyunk elismerni korlátainkat, úgy tartózkodni fogunk mások rágalmazásától, és attól is, hogy kénytelenül rá akarjuk kényszeríteni véleményünket másokra. Pozitív értelemben ez a szép, jó és igaz beszéd.

5. Fogadom, hogy tartózkodni fogok a részegségtől és a bódulattól.

Szurámatta: a tudat tisztán tartása.

Kerülendő

Ez a fogadalmunk tudatunk tisztán tartását célozza. A tudatot módosító szerektől (ideértve az alkoholt, a kábítószereket és más hasonló anyagokat) és az általuk okozott bódulattól,

⁶ Btk. 226. §

⁷ Btk. 227. §

részegségtől való tartózkodás az Intézmény területén éppen úgy buddhista etikai, mint törvényi követelmény.⁸

Ajánlott

A legszentebb és legtágabb értelemben tiszteletben tartjuk a tiszta tudatot; a tudatosságot, melyet igyekszünk megtartani és fenntartani. Törekszünk arra, hogy az elfogulatlan megismerő képességet, az elfogulatlan ítélőképességet, a befolyásoltság nélküli gondolkodást és értelmi képességeket megteremtsük, megvalósítsuk és fenntartsuk, védjük, megóvjuk, gondozzuk. Igyekszünk biztosítani eredeti tudati képességeink kibontakozását. A külső tudatbefolyásoló, manipuláló és a tudatosságot csökkentő eszközöktől ezért igyekszünk megóvni magunkat. Fontosnak tartjuk a saját tudatunk tiszteletben tartását, a tudat tisztán tartását, higiéniáját, a józanságot, a tárgyilagosságot, a gondolkodás képességét, az érzélem erejét. Fejlesztani kívánjuk a figyelmet és a készenlétben levés képességét. Igyekszünk megvalósítani mindenfajta tudatfolyamat befolyásmentességét.

Gyakorlandó

Az ötödik fogadalom, a szurámattha, a szellemi tisztaság megvalósítását, a bennünk lévő kábaság, szórakozottság, kétely és téves nézetek kezelését célozza. A kábaságot előidéző szerek a homályosság és nem az éberség felé visznek, ezért hangsúlyozottan kerülendőek, ráadásul energiarendszerünket is nagyban károsítják. Ezzel tehát a folyamatos jelenlét gyakorlatát vállaljuk, mely a belátáson kell, hogy alapuljon.

Felhasznált források:

- 1) A Tan Kapuja Buddhista Egyház Szerartáskönyve (2013)
- 2) A buddhista öt fogadalom. Az Öt szabály (pancsa-síla). *A Tan Kapuja Zen Közösség szerinti fogadalomtétel (Kidolgozta Dobosy Antal 1987-ben, módosítva 2011-ben)*
- 3) Ácsán Szumédhó: Így van ez. A valóság természete. (Buddhapada Alapítvány, 2004)
- 4) Dhammapada - Az erény útja. Páli nyelvből fordította Fórizs László (Aruna Publications, 2012)

⁸ [Btk. 176. § (1)-(4) és (6) bekezdés, 177. § (1) bekezdés b) pont, c) pont cb) alpont és (2)-(3) és (5) bekezdés], [Btk. 178. § (1)-(5) bekezdés és 179. §], [Btk.182. § (1)-(4) bekezdés], [Btk.183. § (1) bekezdés a) pont], [Btk.184. § (1)-(3) és (5) bekezdés, 184/A. § (1) bekezdés b) pont és c) pont cb) alpont, (2)-(3) és (5) bekezdés, 184/B. § (1) bekezdés a) pont, (2)-(5) bekezdés, 184/C. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont, b) pont ba) alpont, (2)-(5) bekezdés].